

УДК373.5.015.31:7:398

ГРИЩЕНКО Тетяна Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музики і хореографії
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
e-mail: Korkishko.l.g@gmail.com

ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ В СИСТЕМІ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

У статті зазначено, що в естетичному вихованні учнівської молоді значну роль відіграє народна педагогіка. Доведено, що усну народну творчість розглядають як один із засобів розв'язання завдань виховання підростаючого покоління, зокрема й естетичного. Тобто створено умови для виховання в особистості почуття прекрасного, формування умінь і навичок творити красу в повсякденному житті, відрізнити прекрасне від потворного, жити за законами духовної краси. Акцентовано, що твори усної народної творчості (прислів'я, приказки, загадки, скоромовки, лічилки тощо) значно впливають на формування естетичних уподобань і їх можна без перебільшення вважати естетичною формою передачі новим поколінням узагальненого досвіду народу.

Ключові слова: естетичне виховання; народна педагогіка; усна народна творчість; учнівська молодь.

Постановка проблеми. В умовах розвитку демократичної держави зростає роль національної освіти, покликаної забезпечити відродження інтелектуального та духовного потенціалу українського народу. Провідна роль у цьому процесі належить загальноосвітній школі, як основному інституту соціалізації підростаючого покоління. Сучасна школа повинна сприяти різнобічному гармонійному розвитку особистості, засвоєнню підростаючим поколінням досвіду старших та його подальшого піднесення, формуванню в молоді відповідного світогляду, системи цінностей та переконань, високого рівня культури, громадянської зрілості та національної гідності тощо.

Важливою складовою різнобічного гармонійного розвитку особистості є

естетичне виховання. Отже, актуальною стає проблема підвищення ефективності впливу естетичного виховання не лише на інтелект, а й на почуття молоді, її духовний світ. З огляду на це, нагальною проблемою є формування в людині самостійного ставлення до дійсності та мистецтва, сприяння розвитку й освіченості особистості, залучення її до духовних, культурних, національних і загальнолюдських цінностей, творчої діяльності.

Не викликає сумніву, що в естетичному вихованні учнівської молоді значну роль відіграє народна педагогіка. Спостерігаючи прекрасне, людина не може залишатися байдужою, вона переживає, виявляючи любов, гнів, ненависть, хвилювання, заздрість тощо. Тому треба, щоб діти вміли розрізняти справді красиве та потворне. Щодо поглядів на красу саме в народній педагогіці закладено глибокий моральний зміст, сконцентровано багатогранну філософську думку, пізнавальне та виховне (культуротворче, духовнотворче, людинотворче) значення, невичерпні джерела духовності та культури, які важко переоцінити. Зокрема, М. Стельмахович, високо оцінюючи народну педагогіку підкреслив, що масова практика естетичного виховання в українській культурі спрямована на формування в підростаючого покоління естетичного ставлення до життя, до природи, праці, громадської діяльності, мистецтва, особистої поведінки. Саме за допомогою художніх засобів народ споконвіку прагнув одухотворити працю, прикрасити побут, облагородити взаємини між людьми [1].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Зазначимо, що проблему естетичного виховання досить ґрунтовно досліджено як вітчизняними освітянами минулого (Н. Дем'яно, О. Джус, Л. Іванова, С. Морозова, Ш. Рзаєв, Н. Роман, В. Сергєєва, А. Соколова, В. Сухомлинський, С. Шацький та ін.), так і сучасними науковцями (Ю. Борєв, А. Здравомислов, І. Зязюн, Д. Кабалевський, М. Киященко, А. Ковальов, Б. Лихачов, М. Овсянников та ін.).

Наголосимо, що вчені активно досліджують питання необхідності розвитку естетичного виховання як невід'ємної складової шкільного виховання (М. Артеменко, В. Бутенко, О. Дем'янчук, Д. Джола, І. Зязюн, А. Капська, Л. Коваль, Л. Масол, Н. Миропольська, О. Ростовський, Г. Тарасенко та ін.).

У працях учених О. Апраксіної, Г. Бузова, Б. Неменського, М. Нечипоренко, Т. Танько, Т. Цвєлих, Г. Шевченко та ін. увагу приділено проблемам місця та значення естетичної культури в системі виховання особистості.

Питання естетичного виховання на засадах української народної педагогіки були предметом розгляду вчених, дослідників, педагогів-практиків С. Бабтишина, О. Воропая, М. Грицай, Р. Дзвінка, Г. Карась, В. Пабат, О. Прокопової, Ю. Руденка, Л. Сбітневої, М. Стельмаховича, Є. Сявакко та ін., які підкреслювали, що процес виховання в Україні протягом століть увібрав у себе найкращі здобутки духовності народу, сутність й особливості національної культури, самотнього способу пізнання дійсності, народного світогляду.

Мета статті. Розкрити виховний потенціал усної народної творчості та довести значення української народної педагогіки в естетичному вихованні учнівської молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Естетичне виховання учнівської молоді засобами української народної педагогіки – невід'ємна частина національного виховання, визначальним чинником якого є успадкування підростаючим поколінням багатства духовної скарбниці народу, його самотньої ментальності.

Саме в народній педагогіці знаходимо переплетіння почуттєвого (емоційного) та словесного (раціонально-логічного) впливів на особистість. Включення молоді в систему народних традицій, обрядів, звичаїв, норм, традиційних свят, світогляду сприяє вихованню естетичної культури, смаків, поглядів, мовного етикету, ввічливості, манери поведінки відповідно до внутрішніх потреб.

Значення народної педагогіки важко переоцінити, її ідеї знайшли підтримку й подальший розвиток у працях О. Духновича («Народна педагогія»), А. Макаренка («Лекції про виховання дітей»), В. Сухомлинського («Сто порад учителю»), Г. Сковороди («Вірші, пісні, байки, діалоги, трактати, притчі»), М. Стельмаховича («Українська народна педагогіка»), К. Ушинського («Про народність у громадському вихованні», «Рідне слово») тощо. Так, М. Стельмахович указував на необхідність розвитку української національної школи, вивчення досвіду народної педагогіки, що сприятиме фор-

мування морального обличчя особистості, її інтелектуального та фізичного розвитку, прищеплення працьовитості й естетичних смаків. Педагог зазначив, що «народною називаємо ту педагогіку, яку створив народ. Це система прийнятих у даній місцевості методів і засобів виховання, що передаються від покоління до покоління та засвоюються передовсім як певні знання, вміння та навички» [1, с. 5].

Загальновідомо, що основними засобами народної педагогіки є праця, гра, слово, спілкування, мистецтво, твори усної народної творчості тощо. Так, у творах усної народної творчості відбилися уявлення народу про те, що добре, а що погано, пояснення світу, явищ природи, правила та норми поведінки. Це – міфи, легенди, прислів'я, приказки, загадки, потішки, казки, пісні, частівки тощо. За їх допомогою народ зберіг і доніс до нас духовний світ предків, їхнє світосприймання, самобутню культуру, мораль тощо.

Безперечно, в естетичному вихованні учнівської молоді усна народна творчість відіграє надзвичайно важливу роль. Крім того, тривалий час роль естетичної науки на території України виконувало народне мистецтво – фольклор, музика, прикладне мистецтво, які фокусували в собі естетичні погляди народу: розуміння прекрасного, піднесеного, героїчного, трагічного, комічного, уявлення про естетичний ідеал. Л. Сбітнева зазначила, що «в галузі естетичного виховання основною метою народної педагогіки є виховання й навчання дітей за законами краси й благородства. Народна педагогіка прагне навчити дитину відчувати та розуміти красу, збудити потяг до художньої творчості» [2, с. 164].

Процеси становлення освіти та виховання в Україні породжують нові умови розвитку національної культури, зокрема українського фольклору як її джерела. Будучи важливим засобом надбання й передачі досвіду поколінь, усна народна творчість входить сьогодні в усі галузі виховної роботи, впливаючи на становлення особистості дитини, її духовного світу та культури, свідомості та почуттів, розвиває творчу активність, збагачує знання про культуру українського народу, сприяє підвищенню настрою, емоційного тону, формує смаки та уподобання, викликає потребу до творчої діяльності тощо.

Зазначимо, що в естетичному вихованні дітей суттєву роль відіграють твори усної народної творчості, що сприяють емоційному, естетичному, морально-естетичному розвитку особистості:

– перекази – твори, які відображають життєві факти, явища й події, інформація про які передається через переповідання почутого [3]. Завдяки переказам відбувається процес пізнання, передачі знань, умінь, уявлень про світ від покоління до покоління; формується певна мистецька ерудиція, навички творчої діяльності, здатність сприймати художні твори тощо;

– міфи – найдавніша народна оповідь про явища природи, що персоніфікуються завдяки наданню їм божественних характеристик та сили. Міфи – універсальний інструмент виховання, в якому в єдності виступає естетичне та космологічне (слово «космос» означає світ, красу, гармонію): прекрасна вселенська гармонія, і людське життя вливається в цю гармонію [4]. Міфи надають інформацію про світ та власну історію, навчають цілеспрямованості на шляху до поставленої мети, вірності своїм ідеалам, відданості та любові до людей, формують моделі людської поведінки, виховують естетичні смаки, такт, установки, чесноти тощо;

– легенди – найдавніша народна оповідь, в основі якого лежить фантастичний сюжет, який сприймається оповідачем і слухачем як достовірний. Легенди сприяють формуванню глибоких почуттів, які є передумовою формування переконань, виховують мужність, вияв героїзму, гідності, благородства, пожертви в ім'я щастя інших людей тощо;

– лічилки – невеликі поетичні твори, в основі яких лежить лічба [3]. Лічилки сприяють налагодженню ритму дихання, енергійної артикуляції мовного апарату, чіткій вимові слів, розвивають інтелект, здатність до логічного мислення, створюють у дітей гарний настрій тощо;

– мирилки – невеличкі віршики чи пісеньки, розраховані на те, щоб забути недавню сварку, відновити товариські стосунки. Мирилки відіграють важливу роль в естетичному вихованні учнів, вони вчать доброзичливості, чемності, умінню запобігати конфліктам тощо;

– прозивалки – словесно-віршовані або словесно-музичні твори, в яких висміюються зовнішні або внутрішні вади

людини [3]. Допомагають дітям краще зрозуміти життєві ситуації, стереотипи поведінки, сприяють соціальній адаптації, учать відчувати межу припустимої поведінки, розуміти інших людей, уявляти себе на їхньому місці, співпереживати їм, допомагати за власним бажанням, відповідно корегувати свою поведінку, виховують уміння прощати тощо;

– примовки – своєрідне звертання до комах, птахів, води, лісу тощо [3]. Сприяють розвитку логічного й просто-орово-образного мислення, «пробуджують» фантазію й уяву, збагачують мовний запас і розширюють уявлення про влучність, точність, красу рідного слова та навколишній світ, виховують людяність, підтримують бажання бути корисним тому, хто потребує допомоги тощо;

– скоромовки – римовані або ритмізовані твори, котрі побудовані на поєднанні звуків, що ускладнюють швидко вимову слів [3]. Учать у звичайному бачити прекрасне, гарне й таємниче, сприяють розвитку в дітей відчуття краси, естетичного смаку, виховують любов до рідної мови, почуття ритму тощо;

– загадки – поетичні твори, в основі яких лежить метафоричне запитання [3]. Важливий засіб розвитку в дітей розумових здібностей, кмітливості, спостережливості, асоціативного мислення. Загадки вчать мислити філософськи, досягнути неосяжне, пробуджують поетичну уяву, викликають прагнення й самому долучитися до див світу, розвивають уяву, образне мислення, розширюють коло асоціацій тощо;

– прислів'я та приказки – короткі влучні вислови, які образно та лаконічно передають нащадкам висновки з життєвого досвіду багатьох поколінь предків. Прислів'я та приказки сприяють виробленню етичних норм і правил, своєрідних моральних законів, виховують певні норми поведінки людини в суспільстві, позитивні риси характеру: працелюбність, сміливість, розсудливість, розум, вірність слову тощо;

– казка – своєрідний сплав реальності й уяви, життєвого досвіду та мрій народу, яка містить правду, але вона (правда) органічно поєднується з художніми формами вигадкування [5]. Казка вчить розрізняти добро та зло, формує поняття про красу життя й буденні недоречності, які трапляються на життєвому шляху; підвищує рівень естетичної культури, створює умови для розвитку

творчих здібностей дітей, формує естетичне сприйняття, спостережливість, пам'ять, творчу уяву;

– заклички – музично-поетичні твори, в основі яких лежить вірування в магічну силу слова. Вони виражають почуття, викликані якимось явищем, виховують дбайливе ставлення до природи, розвивають образне мислення, почуття переживання, захоплення, ніжності, емоції радості, довіри тощо;

– народні пісні (історичні, козацькі, стрілецькі та повстанські, трудові, ліричні, коліскові, коломийки та частівки, думи, балади, обрядові пісні (колядки та щедрівки, веснянки, купальські та петрівчані, обжинкові гребовецькі, весільні, ігрові, хороводні), замовляння тощо) – фольклорні пісенні твори українського народу. «У пісні, – зазначили Г. Ватаманюк, Т. Карпенко, М. Печенюк, О. Прядко, – розкривається душа народу, характер, його естетичні смаки... Завдяки сильному емоційному впливу народна пісня здатна довести до свідомості закладені в ній національні морально-естетичні ідеї, виробляючи відповідні цінності...» [6]. Українська народна пісня вчить бачити красу рідної землі, формує духовно багату людину, яка глибоко розуміє твори мистецтва, має високо розвинуті естетичні смаки, відчуває красу навколишнього світу та прагне до творчого перетворення дійсності за законами прекрасного, впливає на формування естетичного інтересу, розвиває природні обдарування, інтерес до музичного фольклору, художній смак, фантазію, виховує повагу до людей, високі моральні, естетичні, світоглядні, художньо-естетичні якості тощо.

Отже, названі вище твори усної народної творчості (прислів'я, приказки, загадки, скоромовки, лічилки тощо) мають значний вплив на формування естетичних уподобань і їх можна без перебільшення вважати естетичною формою передачі новим поколінням узагальненого досвіду народу.

Нині в навчальних закладах відбувається інтенсивний процес розвитку позакласної роботи на засадах української народної педагогіки. У навчальних закладах проводяться виховні заходи у формі класних годин, свят, конкурсів, концертів, літературних вечорів тощо, де активно використовуються твори усної народної творчості. Наведемо приклади [3; 7; 8]:

Тема: Роде наш красний. Мета: формування гуманістичних якостей, здатності відчувати та розуміти красу, жити за її законами, виховання любові до родини; пошани до народних і сімейних звичаїв. Форми і методи роботи: бесіда про походження українського народу; сім'ю та її звичаї, родинні свята; примовки про родину, колискові пісні, приказки.

Тема: Свято українського фольклору. Мета: формування здатності сприймати та перетворювати дійсність за законами краси в усіх галузях діяльності, виховання любові до фольклору; стимулювання бажання вчити та знати українські пісні, вірші, прислів'я, забавлянки, прозивалки. Форми і методи роботи: дозволя за мотивами фольклору Донбасу. Знайомство з українськими народними піснями, віршами, прислів'ями, забавлянками. Читання віршів. Виконання пісень, таночків.

Тема: Весна прийшла. Мета: формування потреби та здатності створювати прекрасне в житті на основі розвитку власних творчих здібностей, виховання любові та дбайливого ставлення до природи; інтересу до народних прикмет, міфів, легенд, повір'їв. Форми і методи роботи: бесіда про народні прикмети, пов'язані з приходом весни. Знайомство з веснянками, закличками, лічилками, міфами, легендами, повір'ями, віршами, піснями про рослини в розповідях бабусі і дідуся.

Тема: Стежками Батьківщини. Мета: формування естетичних понять, поглядів, переконань, здатностей розуміти прекрасне, правильно естетично оцінювати факти, явища, процеси, виховання поваги до національних символів України – Прапора, Герба, Гімну. Форми і методи роботи: бесіда про символи України – Прапор, Герб, Гімн та їх походження; про походження м. Києва. Перекази, міфи, легенди про походження назв полів, лугів, балок своєї місцевості.

Тема: Козацькому роду нема переводу. Мета: формування естетичної свідомості, ідеалів та естетичної поведінки, виховання інтересу до історії свого народу, до його традицій, звичаїв, обрядів; пробудження в учнів гордості за свою країну. Форми і методи роботи: Свято. Традиції родичання в Україні, розповідь про пращурів; родинні обереги, реліквії; прислів'я про родинне життя.

Тема: Хліб наш насущний. Мета: виховання пошани до хліборобської праці,

до людини-трудівника; до найдорожчого, що є в людини – хліба, виховання естетичних почуттів, уміння отримувати насолоду від сприймання прекрасного в довкіллі. Форми і методи роботи: ярмарок народних творів (прислів'їв, приказок, прикмет, загадок, казок, скоромовок, сміховинок). Виставка хлібних виробів, виготовлених разом із батьками. Міфи, легенди про виникнення хліба. Прислів'я, приказки про працю хлібороба, хліб, його значення для людини.

Отже, усна народна творчість розглядається як один із засобів розв'язання завдань виховання підростаючого покоління, зокрема й естетичного. Тобто створюються умови для формування умінь і навичок творити красу в повсякденному житті, уміння відрізнити прекрасне від потворного, жити за законами духовної краси, виховання в особистості почуття прекрасного.

Ознайомлюючи дітей із творами усної народної творчості, педагог розв'язує комплекс завдань: виховання гуманістичних якостей, естетичних поглядів і смаків, любов та повагу до усної народної творчості й усього прекрасного, вироблення умінь примножувати культурно-мистецьке надбання українського народу та народів світу; формування гармонійно розвиненої, духовно збагаченої особистості; розширення загального кругозору; формування інтересів до народного мистецтва, виявлення та розвиток творчих здібностей та нахилів; сприяння самовдосконаленню; виховання любові та поваги до української землі, народу, Батьківщини.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи розглянуту проблему, констатуємо, що засоби української народної педагогіки відіграють значну роль в естетичному вихованні учнівської молоді, бо допомагають дитині зрозуміти красу рідної мови, вияв народного розуму й гумору, влучність і дотепність народного слова, вчать етичному та естетичному сприйняттю довкілля, формують уяву, виховують любов до народної творчості, гордість за український народ, який має славне минуле та багату творчу спадщину.

Отже, твори усної народної творчості завжди були та є одним із найпотужніших засобів естетичного виховання, бо сила впливу народного фольклору на людину випробувана століттями. Головним принципом, що має визначити напрямок естетичного виховання в умовах незале-

жної України, повинно стати врахування кращого культурно-мистецького досвіду минулих поколінь, його коректне використання в освітніх закладах.

Список бібліографічних посилань

1. Стельмахович М.Г. Українська народна педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: ІЗМН, 1997. 232 с.
2. Сбітнева Л. М. Зародження та розвиток традицій музично-естетичного виховання дітей і молоді в Україні. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*: зб. наук. праць / гол. ред. Г. П. Шевченко. Луганськ: вид-во СЧУ ім. В.Даля, 2011. Вип. 1 (42). С. 160–171.
3. Смоляк О.С. Українське народознавство. 1 клас: посібник для вчителя. Тернопіль: Підручники і посібники, 1997. 64 с.
4. Коломиец Г.Г. Эволюция взглядов на музыкально-эстетическое воспитание (зарубежных и отечественных). Оренбург: ИПКиППРО ОГПУ, 2002. URL: http://bank.orenipk.ru/Text/t30_314.htm (Дата звернення: 22.03.2018)
5. Гагарін М.І. Виховання морально-естетичних почуттів молодших школярів засобами української народної казки: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / Інститут проблем виховання АПН України. Київ, 2007. 21 с.
6. Актуальні питання естетичного виховання молоді засобами музики: монографія / М.А. Печенюк, О.М. Прядко, Г.П. Ватаманюк, Т.П. Карпенко та ін.; за ред. М.А.Печенюк. Кам'янець-Подільський, 2014. 200 с.
7. Коркішко О.Г. Патріотичне виховання молодших школярів: методичний посібник. Слов'янськ: Видав. центр СДПУ. 2006. 99 с.
8. Смоляк О.С. Українське народознавство. 2 клас: посібник для вчителя. Тернопіль: Підручники і посібники, 1996. 64 с.

References

1. Stelmakhovych M. H. (1997). Ukrainian folk pedagogy: teaching-methodical manual. Kyiv: IZMN. 232 p. (in Ukr.).
2. Sbitnieva L. M. (2011). Origin and development of traditions of musical and aesthetic education of children and youth in Ukraine. *Spirituality of Personality: Methodology, Theory and Practice: Collection of scientific works*. Luhansk: publishing House of V. Dahl SENU. Iss. 1 (42). 160–171. (in Ukr.).
3. Smoliak O. S. (1997). Ukrainian ethnology. Grade 1: Teacher's Book. Ternopil: Textbooks and manuals. 64 p. (in Ukr.).
4. Kolomiets G. G. (2002). Evolution of views on musical and aesthetic education (foreign and native). Orenburg: IPKiPPRO OSPU. URL: http://bank.orenipk.ru/Text/t30_314.htm (Access date: 22.03.2018) (in Rus.).
5. Naharin M. I. (2007). Education of moral and aesthetic feelings of junior pupils by Ukrainian folk tales (Ph.D Dissertation). Thesis. Kyiv: Institute of Problems of Upbringing of the APS of Ukraine/. 21 p. (in Ukr.).
6. Pecheniuk, M. A., Priadko, O. M., Vatananiuk, H. P., Karpenko, T. P. and others (2014). Relevant issues of aesthetic education of youth by means of music: monograph. In M. A. Pecheniuk (General Ed.). *Kamiyanets-Podilskyi*: Publisher Zvoleiko D.H. 200 p. (in Ukr.).
7. Korkishko O. H. (2006). Patriotic education of junior pupils: methodical manual. Sloviansk: Publishing House of SSPU. 99 p. (in Ukrainian).

8. Smoliak O. S. (1996). Ukrainian ethnology. Grade 2: Teacher's Book. Ternopil: Textbooks and manuals. 64 p. (in Ukr.).

HRYSHCHENKO Tetiana,

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor of Music and Choreography Department, SHEI "Donbass State Pedagogical University" e-mail: Korkishko.l.g@gmail.com

UPBRINGING POTENTIAL OF ORAL FOLK ART IN THE SYSTEM OF AESTHETIC UPBRINGING OF STUDENT YOUTH

Abstract. An important component of the comprehensive harmonious development of the individual is aesthetic education. Thus, the problem of increasing the effectiveness of the influence of aesthetic education is not only on intellect, but also on the feelings of the youths, their spiritual world. In view of this, the urgent problem is forming in man an independent attitude to reality and art, promoting the personality's development and culture, his/her being attracted to the spiritual, national and universal values, creative activity.

The issues of aesthetic education on the basis of Ukrainian folk pedagogy have been the subject of consideration of the scientists, researchers, pedagogues-practitioners S. Babtyshyn, O. Voropai, M. Hrytsai, R. Dzvinok, H. Karas, V. Pabat, O. Prokopova, Yu. Rudenko, L. Sbitnieva, M. Stelmakhovych, Ye. Siavavko and some others who have underlined that the process of upbringing in Ukraine over the centuries has absorbed the best achievements of the spirituality of the people, the essence and peculiarities of national psychology, the original way of cognizing reality, the world outlook.

The purpose of the paper is to reveal the educative potential of oral folk art and to prove the value of Ukrainian folk pedagogy in aesthetic education of students.

It is common knowledge that the main means of folk pedagogy are labour, game, word, communication, art, works of oral folk art, etc. In the works of oral folk art, the ideas of the people about what is good, but what is bad, the explanations of the world, the phenomena of nature, rules and norms of behaviour have been reflected. These are myths, legends, epics, proverbs, sayings, riddles, jokes, fairy tales, songs, lunches, and the like. With their help, the people has preserved and brought to us the spiritual world of the ancestors, the worldview, and morality.

Currently, there is an intensive process of developing the extra-curricular work on the basis of Ukrainian folk pedagogy in educational institutions. The educative activities in the form of class hours, holidays, contests, concerts, etc. are held in educational institutions. Oral folk art is considered as one of the means of solving the problems of upbringing of the younger generation, including aesthetic. That is, the conditions are created for educating a sense of beauty in a person; forming the skills and abilities to create beauty in everyday life; forming the ability to distinguish the beautiful from the ugly; forming the ability to live according to the laws of spiritual beauty.

It should be noted that the works of oral folk art that contribute to the emotional, aesthetic, moral and ethical development of personality (retellings, myths, legends, censors, calls, fairy tales, songs, remarks, tricks, riddles, proverbs and sayings, etc.) play a significant role in aesthetic education of children, and they can be considered without exaggeration as an aesthetic form of transfer the generalized experience of the people to the new generations.

Summing up the analysis of this problem, it should be noted that the means of Ukrainian folk pedagogy play an important role in aesthetic education of pupils as they help the child understand the beauty of the native language, the manifestation of folk intelligence and humour, the clarity and wit of the folk word, teach ethical and aesthetic perception of the surrounding reality, form an imagination, cultivate love

for folk art, pride for the Ukrainian people, who has a glorious past and rich creative heritage.

Key words: *aesthetic education; folk pedagogy; oral folk art; students.*

*Одержано редакцією 18.03.2018
Прийнято до публікації 24.03.2018*

UDC 378

DANYLYUK Serhiy,

Doctor in Pedagogy, Professor, Chair of Higher School Pedagogy
and Educational Management Department,
Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy
e-mail: sedan@bigmir.net

MODERN REQUIREMENTS TO EDUCATIONAL MANAGEMENT

Five main conditions for the transition from the pre-professional era to the era of professionalization and the formation of educational management culture are outlined in the paper: 1) the breakdown of the old centralized system and the need to define new functions for educational authorities at different levels and to establish new relationships between them; 2) the growing movement for the development of education and the lack of experience in managing innovation processes among the majority of educational organizers; 3) the emergence of competition between educational institutions (so far only in cities); 4) instability and poor predictability of the environment in which educational establishments and systems operate; 5) The formation of market relations and the need for active action in the labor market, finance, goods, services to maintain the stable functioning of the education system and its development.

Four most significant shortcomings of organizational management mechanisms are singled out: 1) a low focus of management; 2) current control mechanisms can only provide a delayed reaction; 3) the low efficiency of monitoring the implementation of decisions; 4) the unalterability of the procedures for horizontal coordination of communications between units.

Three main tools of management of a manager in the field of education are also studied: 1) hierarchy of management; 2) culture of management; 3) market relations. At the same time three directions in the training of managers in education are singled out: 1) an increase in the degree of responsibility of the manager for the result of training; 2) a peculiar "democracy" at the level of the educational institution; 3) the improvement of managerial skills at all stages of professional activity.

Four main functions of a manager's activity are highlighted: 1) planning; 2) organization; 3) motivation; 4) control.

Key words: *education system; educational management; tools of educational management; a manager's functional duties.*

Today, in educational management conditions for the transition from the pre-professional era to the era of professionalization and the formation of

educational management culture are created. Without pretending to be complete, let us outline five such conditions that we consider to be the main ones:

1. The breakdown of the old centralized system and the need to define new functions for educational authorities at different levels and to establish new relationships between them.

2. The growing movement for the development of education and the lack of experience in managing innovation processes among the majority of educational organizers.

3. The emergence of competition between educational institutions (so far only in cities).

4. Instability and poor predictability of the environment in which educational establishments and systems operate.

5. The formation of market relations and the need for active action in the labor market, finance, goods, services to maintain the stable functioning of the education system and its development.

In these conditions, the shortcomings of the existing structures and mechanisms for educational management have become particularly noticeable. The crisis state of the education system was largely due to the fact that it did not have the mechanisms of self-development. In fact, at no level of the system there was any interest in mastering innovations, only the current functioning of educational establishments was financed, and funds for development were not allocated, pedagogical science and practice were loosely related. Therefore, whenever the state of the education system was in sharp contradiction with the requirements of the